

Тетяна М. Мельник (Київський національний торговельно-економічний університет, Україна)

Катерина С. Пугачевська (Київський національний торговельно-економічний університет, Україна)

ОЦІНЮВАННЯ ВПЛИВУ ІМПОРТУ НА ПРОМІЖНЕ І КІНЦЕВЕ СПОЖИВАННЯ В УКРАЇНІ*

У статті розглянуто динаміку та структуру імпортих товарних потоків в Україну. Оцінено розподіл імпортих надходжень на проміжне та кінцеве споживання за видами діяльності. Проаналізовано кількісні характеристики імпорту окремих країн і показник частки імпорту в експорті як ключовий індикатор міжнародної фрагментації виробництва.

Ключові слова: імпорт, міжнародна спеціалізація, проміжне споживання, кінцеве споживання, міжнародна фрагментація виробництва.

Табл. 5. Рис. 1. Літ. 10.

Татьяна Н. Мельник (Киевский национальный торговле-экономический университет, Украина)

Екатерина С. Пугачевская (Киевский национальный торговле-экономический университет, Украина)

ОЦЕНКА ВЛИЯНИЯ ИМПОРТА НА ПРОМЕЖУТОЧНОЕ И КОНЕЧНОЕ ПОТРЕБЛЕНИЕ В УКРАИНЕ

В статье рассмотрена динамика и структура импортных товарных потоков в Украину. Оценено распределение импортных поступлений на промежуточное и конечное потребление по видам деятельности. Проанализированы количественные характеристики импорта отдельных стран и показатель доли импорта в экспорте как ключевой индикатор международной фрагментации производства.

Ключевые слова: импорт, международная специализация, промежуточное потребление, конечное потребление, международная фрагментация производства.

Tetyana M. Melnyk (Kyiv National University of Trade and Economics, Ukraine)

Kateryna S. Pugachevskaya (Kyiv National University of Trade and Economics, Ukraine)

ESTIMATION OF IMPORT IMPACT ON INTERMEDIARY AND FINAL CONSUMPTION IN UKRAINE

The article considers the dynamics and the structure of import commodity flows into Ukraine. The distribution of import inflows into intermediary and final consumption by the types of economic activities is estimated. The qualitative characteristics of imports from certain countries are analyzed, as well as the indicator of import share in exports as the key indicator of international production fragmentation.

Keywords: import; international specialization; intermediary consumption; final consumption; international fragmentation of production.

Постановка проблеми. Зовнішньоекономічна діяльність у сучасній Україні завжди була і залишається пріоритетним напрямком політики держави, що

* статтю підготовлено на основі доповіді на XII-му міжнародному науковому семінарі «Сучасні проблеми інформатики в управлінні, економіці, освіті та екології» (1–5 липня 2013 р., оз. Світязь — Київ).

створює основи для розвитку вигідної торгівлі та сприятливого інвестиційного клімату в країні.

Зовнішня торгівля формує значні можливості для економічного зростання, формування бюджету країни, підтримання добробуту народу. Одним з найважливіших аспектів, які характеризують рівень розвитку зовнішньоторговельної сфери, є її структура, тобто співвідношення часток різних товарних груп в обсягах експорту та імпорту.

Водночас, нинішня модель взаємодії України зі світовим ринком не відповідає ні її потенційним можливостям, ні довгостроковим економічним інтересам. Ключовою проблемою зовнішнього сектору української економіки є диспропорційний, нерациональний розподіл ресурсів, спрямованих на короткострокове одержання доходу, і, як наслідок, неефективна міжнародна спеціалізація, що сформувала небезпечну залежність національної економіки від кон'юнктури світових товарних і фінансових ринків, спричинивши високу вразливість макроекономічної стабільності [3, 89].

Аналіз останніх досліджень й публікацій. Вагомим внеском у розуміння і поглиблене дослідження впливу імпорту на національну економіку є напрацювання представників вітчизняної економічної школи, а саме: В. Гейця [1], І. Крючкової [3], А. Мазаракі [4], Л. Шинкарука [6], М. Якубовського [7], які аналізують взаємозв'язок зовнішньої торгівлі й економічного зростання.

Невирішена частина проблеми. Разом з тим, потребують подальшого дослідження питання, що безпосередньо пов'язані з векторами впливу імпорту на структуру проміжного і кінцевого споживання в Україні та пов'язане з цим наروшення від'ємного сальдо торгівлі і складнощі його покриття, що й обумовило актуальність дослідження.

Метою дослідження є оцінка впливу імпорту на проміжне та кінцеве споживання в Україні й опрацювання пропозицій щодо покращення структури імпортних надходжень.

Основні результати дослідження. За підсумками 2012 р. Україна витратила на закупівлю імпортних товарів на 15,8 млрд. дол. США більше порівняно з валютною виручкою у результаті експорту (табл. 1). Розрив між експортом та імпортом всього лише за рік виріс на 11,5% порівняно з 2011 р., а від'ємне сальдо торговельного балансу досягло 9% ВВП. І хоча зростання торговельного сальдо багато в чому зумовлено енергозалежністю України від Російської Федерації і несприятливою ситуацією на зовнішніх ринках металургійної й хімічної продукції, де Україна займає певну нішу, все ж спостерігається стрімке зростання потоків іноземної споживчої продукції.

Науково-технологічний прогрес і соціально-економічний розвиток породжують нові суспільні потреби і, як наслідок, формують нові вимоги для їх задоволення. Свідченням цього є зростаючий попит на інноваційні, високо-технологічні та якісні види товарів, які не в змозі задовольнити відстала галузева й технологічна структура вітчизняної промисловості, через що національний ринок стає надзвичайно залежним від імпорту.

Існуюча товарна структура зовнішньої торгівлі України обумовлює хронічний дефіцит торговельного балансу. Аналіз свідчить, що український експорт переважно складається з продукції перших технологічних переділів,

імпорт — навпаки, з високотехнологічної продукції й товарів кінцевого споживання, а також енергоносіїв.

Таблиця 1. Динаміка зовнішньої торгівлі України за 2000–2012 роки*

	2000	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Експорт, млн. дол. США	14572,5	34228,4	49296,1	66954,4	39695,7	51405,2	68394,2	68809,8
Імпорт, млн. дол. США	13956,0	36136,3	60618,0	85535,3	45433,1	60742,2	82608,2	84658,1
Сальдо, млн. дол. США	616,5	-1907,9	-11321,9	-18580,9	-5737,4	-9337,0	-14214,0	-15848,2
Сальдо у % до ВВП	1,97	2,21	7,93	10,36	4,90	6,84	8,60	8,99
Коефіцієнт покриття імпорту експортом	1,04	0,95	0,81	0,78	0,87	0,85	0,83	0,81

* розраховано на основі [2; 5].

На основі даних національних рахунків за 2011 р. можна отримати інформацію про загальну структуру українського імпорту: на частку проміжного споживання припадає 67,3% надходжень товарів і послуг, 18,8% імпортової продукції споживається домашніми господарствами, ще 13,9% припадає на інвестиції в основний капітал. В умовах економічного зростання підприємства використовують все більшу кількість імпортової сировини і компонентів. Дане твердження стосується передусім галузей, у яких обмежена ресурсна база. Водночас, частка імпорту, спрямована на накопичення основного капіталу, протягом кризових 2008–2010 рр. суттєво зменшилась (з 19,2% до 11,0%).

Аналіз структури використання імпорту (табл. 2) засвідчив, що переважна його частина розподіляється на проміжне і кінцеве споживання у різних співвідношеннях, залежно від виду діяльності. Так, у сільському господарстві споживання становить 46% і 49% відповідно, виробництві харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів — 23% і 76%, легкій промисловості — 23% і 77%. Зміна обсягів валового нагромадження стосується зміни запасів оборотних коштів. У таких видах діяльності, як легка промисловість, оброблення деревини та виробництво виробів з деревини, хімічний і нафтохімічний промисловості спостерігається перевищення обсягів вибуття основного капіталу над накопиченням.

Можна відмітити, що у структурі проміжного споживання імпортової продукції найбільш значна частина припадає на такі види діяльності як добування вуглеводнів і пов'язані з ним послуги (26,1%), хімічну, та нафтохімічну промисловість (16,4%), металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів (9,9%), машинобудування (8,2%), виробництво продуктів нафтоперероблення (6,7%).

Найбільш уразливим для імпортової експансії України виявився внутрішній ринок споживчих товарів. Статистика свідчить про зростаючу залежність економіки країни від імпорту товарів споживчого попиту. Частка таких товарів, яка була реалізована через торговельну мережу підприємств України, зросла з 24,7 % у 2000 р. до 38,1% у 2011 р., з них продовольчих — з 6,8 до 12,8%, а непродовольчих — з 41,3 до 52,8%. Загальний обсяг реалізованих імпортних

товарів у 2011 р. дорівнював 133,4 млрд. грн., з них 17,4 млрд. грн. — продовольчі і 112,9 млрд. грн. — непродовольчі. Тобто лише через роздрібний товарооборот майже 10,2% національного ВВП України використовується на підтримку іноземних товаровиробників. Особливо значних обсягів у роздрібній торгівлі набула частка непродовольчих товарів імпортного походження (табл. 3).

Таблиця 2. Структура імпортних надходжень в Україну за окремими видами діяльності, 2010 р., %*

Вид діяльності	Проміжне споживання	Кінцеве споживання	Валове нагромадження
Сільське господарство, мисливство та пов'язані з ним послуги	46,26	49,84	3,90
Лісове господарство та пов'язані з ним послуги	58,97	41,03	0,00
Рибальство, рибництво	27,73	69,19	3,08
Добування вуглеводнів і пов'язані з ним послуги	94,36	5,60	0,03
Добування корисних копалин, крім паливно-енергетичних	99,96	0,04	-
Виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів	23,27	76,64	0,09
Легка промисловість	22,96	77,31	-0,27
Оброблення деревини та виробництво виробів з деревини, целюлозно-паперове виробництво, видавнича діяльність	87,63	13,01	-0,64
Виробництво коксу та ядерних матеріалів	100,00	-	-
Виробництво продуктів нафтоперероблення	83,46	16,23	0,31
Хімічна та нафтохімічна промисловість	79,01	21,05	-0,05
Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	91,21	8,79	-
Металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів	98,34	1,33	0,33
Машинобудування	31,37	10,26	58,37
Інші галузі промисловості	18,88	75,51	5,61
Будівництво	5,91	1,91	92,18
Діяльність готелів і ресторанів	42,07	57,93	-
Діяльність транспорту	72,62	27,38	-
Дослідження і розробки	92,08	-	7,92

* розраховано на основі [2].

Якщо на перших етапах ринкової трансформації економіки зростання імпорту можна було пояснити дефіцитом якісної продукції вітчизняного виробництва, то масштаби, яких набув імпорт упродовж останніх років, кардинально змінюють погляди на ситуацію у промисловості, оцінку її місії в економічному розвитку країни та стають підставою для розгляду імпоротної експансії як украй небезпечної тенденції національного розвитку [6, 9].

Серед існуючих дисбалансів у зовнішній торгівлі слід також виділити слабку диверсифікованість географічної структури торгівлі товарами. Провідною країною-партнером у товарному імпорті з країн СНД є Російська Федерація, яка забезпечує 79,6% регіонального і 32,4% загального вартісного обсягу імпорту в Україну. Інтенсивне зростання (134%) вартісного обсягу імпорту з

СНД впродовж 2007–2012 рр. зумовлене насамперед зростанням цін на енергоресурси у межах даного торговельного напрямку.

Таблиця 3. Частка імпорту у торгівлі продовольчими і непродовольчими товарами, %*

Показник	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Усі товари	24,7	29,5	32,7	35,5	36,9	32,6	35,7	38,1
Продовольчі товари	6,8	9,1	10,7	11,8	11,8	11,6	11,8	12,8
Непродовольчі товари	41,3	42,4	44,8	47,1	48,8	45,3	50	52,8
Одяг і білизна з тканин	57,6	76,5	80,2	81,3	83,4	84,6	89,3	89,2
Одяг та вироби зі шкіри і хутра	11,8	18,8	38,2	58,4	75,5	71,5	88	87,2
Трикотаж верхній і білизняний	56,9	83,1	84	88	90,2	87,4	89,6	92,7
Шкіряне, текстильне, комбіноване, включаючи спортивне, взуття	60,2	91,2	93,5	95,8	95,5	93,6	96	96,6
Гумове та полімерне взуття	20,6	73,4	81,7	88,8	91	93,3	90,9	91,9
Парфумерно-косметичні товари	63,8	69,5	71,1	74,5	72	72,3	74,2	74
Годинники	88,2	93,8	92,4	94,4	97,4	96,1	96,4	96,2
Електрообутові прилади	92,3	91,9	91,2	91,1	89,5	85,2	88,6	89
Комп'ютерна та інша обчислювальна техніка	90,5	77,5	81,2	83,3	88,6	88,3	93,9	97
Мотоцикли, моторолери, мопеди	51,8	60	86,1	87,7	95,4	97	99,4	99,2
Аудіо- та відео обладнання	95,5	96,4	96,5	96,7	97,3	97	95,2	97,5
Фотографічне обладнання	5,5	96,3	97,1	98,7	98,7	96,7	94,5	96,1
Автомобілі та автотовари	-	76,9	65,1	61,2	68,5	75,7	81,4	85,4

* розраховано на основі [2].

Таблиця 4. Географічна структура імпорту товарів в Україну за 2007–2012 роки*

Регіон	2000		2007		2009		2011		2012	
	Обсяг, млрд. грн.	%	Обсяг, млрд. грн.	%	Обсяг, млрд. грн.	%	Обсяг, млрд. грн.	%	Обсяг, млрд. грн.	%
Країни СНД	8040	57,6	25630	42,2	19693	43,3	37212	45,0	34453	40,7
Європа	4312	30,9	23048	38,0	16234	35,7	27066	32,8	27556	32,5
Азія	832	6,0	8941	14,7	6541	14,4	13280	16,1	17133	20,2
Африка	136	1,0	673	1,1	618	1,4	941	1,1	851	1,0
Америка	581	4,2	2248	3,7	2198	4,8	3914	4,7	4453	5,3
Австралія і Океанія	55	0,4	128	0,2	149	0,3	194	0,2	196	0,2
Інші	0,1	0,0	1,8	0,0	3,2	0,0	1,5	0,0	17	0,0
Всього	13956	100	60669	100	45436	100	82608	100	84658	100

* розраховано на основі [2].

Частка товарного імпорту з Європи в 2012 р. становила 32,5% (у т.ч. ЄС – 30,42). Темп зростання обсягів товарного імпорту впродовж 2007–2012 рр. складав 119%, а основними торговельними партнерами України у цьому регіоні є Німеччина (23,7% регіонального імпорту) та Польща (12,4%).

Регіон Азії виступає третім за значущістю (після країн СНД та Європи) у забезпеченні потреб України в товарному імпорті з часткою в 20,2% у 2012 році. Темп зростання імпорту з досліджуваного регіону впродовж 2007–2012 рр. складає 191,6%, провідним партнером виступає Китай, частка якого становить 46,1% у товарному імпорті з країн Азії і 9,3% – у загальному імпорті. Регіони Африка, Америка, Австралія та Океанія на сучасному етапі розвитку

зовнішньоекономічних зв'язків України не є стратегічними у забезпеченні товарним імпортом.

Для порівняння масштабів українського імпорту у табл. 5 наведено дані про кількісні характеристики імпорту окремих країн світу, зокрема світових імпортерів і країн, які мають порівнянні з українським показники ВВП на душу населення. Один із найбільш важливих індикаторів є відношення імпорту до ВВП, що відображає ступінь залежності виробничих процесів і національних товарних ринків від зовнішніх поставок. Як бачимо, в Україні він вищий, ніж у провідних світових імпортерів, за винятком Гонконгу та Нідерландів. Серед країн, що мають порівняний з українським ВВП на душу населення, цей рівень є вищим у Гаяни та Кабо Верде.

За показником імпорту на душу населення Україна поступається всім провідним країнам-імпортерам, а також незначною мірою Гаяні, Парагваю, Тувалу та Кабо Верде серед країн, які мають порівняний з українським ВВП на душу населення. Лідери у цьому рейтингу – Гонконг та Нідерланди – імпортують в 39 та 19 разів більше, ніж Україна, відповідно.

На практиці імпорт зазвичай складається з 3 груп товарів: товари, які взагалі не виробляються в країні; товари, які не задовольняють внутрішній попит за кількістю і номенклатурою; товари, пов'язані з участю країни в міжнародній кооперації виробництва. Очевидно, що імпорт товарів першої групи не має жодного негативного впливу на національну економіку (у ній немає конкуруючих з імпортом виробництв), але сприяє розширенню ринку й асортименту товарів. Ввезення товарів другої групи збільшує пропозицію на ринках, посилює конкуренцію і може виступати каталізатором ліквідації неефективних виробництв. І насамкінець, імпорт товарів третьої групи дозволяє розширити національне виробництво і глибше інтегрувати його у систему міжнародного розподілу праці [4, 10].

Показник імпортової складової в експорті – термін, запропонований американськими науковцями Д. Хуммельсом та ін., які підтверджують зростання значущості міжнародної фрагментації виробничих процесів у світовій економіці [8, 80]. Аналіз гармонізованих національних таблиць витрати-випуск у поєднанні із двосторонньою галузевою статистикою дозволяє оцінити вартість імпортованих товарів і послуг проміжного споживання, згодом втілених у експорт.

Невеликі економіки зазвичай характеризуються вищою часткою імпортової складової для виробництва експортної продукції. Наявність широкого різноманіття вітчизняних джерел товарів проміжного споживання у великих країнах відображає їхню меншу імпортозалежність від поставок сировини, частин і компонентів для виробництва експорто-орієнтованої продукції. Однак економісти Н. Яmano та Б. Менг у своєму дослідженні приходять до висновку, що зміни в складі експортованих товарів також призвели до змін у частках імпортової складової, зокрема до зміщень в експорті від трудомістких і внутрішніх ресурсомістких секторів до секторів машинобудування, пов'язаних із подальшим збиранням (монтажем) [9]. Відсутність інформації про Україну на рис. 1 пояснюється включенням у публікації ОЕСР лише країн, які є її членами, та країн, які вертикально інтегровані у світову економіку.

Таблиця 5. Кількісні характеристики імпорту окремих країн*

	Імпорт, млрд. дол. США			Відношення до ВВП, %		Імпорт на душу населення, дол. США		Коефіцієнт покриття експортом		Середньорічні темпи зростання імпорту за 2007–2011 рр., %
	2007	2011	2012	2007	2011	2007	2011	2007	2011	
Країни – найбільші імпортери										
США	2020,4	2265,9	2335,4	16,8	17,6	6599	7149	0,57	0,65	1,3
Китай	956,1	1743,5	1818,1	29,6	26,9	736	1294	1,28	1,09	15,2
Німеччина	1055,0	1254,9	1167,4	40,2	45,4	12785	15273	1,25	1,17	2,3
Японія	622,2	855,4	885,8	16,5	16,7	4918	6762	1,15	0,96	5,6
Франція	630,9	720,0	673,7	28,3	30,1	9909	11056	0,89	0,83	1,0
Велика Британія	623,0	673,7	680,4	29,3	33,9	10191	10752	0,70	0,75	0,9
Нідерланди	492,6	599,0	590,7	64,6	72,9	29958	35946	1,12	1,11	2,8
Італія	511,7	558,8	485,9	29,2	30,4	8600	9192	0,98	0,94	0,3
П. Корея	356,8	524,4	519,6	41,7	55,7	7513	10837	1,04	1,06	7,8
Гонконг	370,1	510,9	554,2	197,1	225,8	53855	71727	0,94	0,89	7,9
Країни, що мають порівнянний з українським ВВП на душу населення										
Україна	60,6	82,6	84,6	50,6	59,3	1310	1828	0,81	0,83	2,8
Гаяна	1,1	1,8	1,9	71,8	75,7	1412	2342	0,64	0,63	11,5
Індонезія	93,1	176,2	190,2	25,4	23,5	400	727	1,27	1,14	14,3
Сваїленд	–**	2,0	2,0	82,2	–	–	1621	–	0,98	–
Парагвай	5,9	12,3	11,5	54,4	58,0	958	1875	0,48	0,63	17,2
Тувалу	0,02	0,03	0,03	–	–	1601	2539	0,01	0,01	4,5
Ель Сальвадор	8,8	10,0	10,3	48,3	47,9	1446	1600	0,46	0,53	0,9
Кабо Верде	0,7	0,9	0,8	78,1	74,2	1552	1893	0,03	0,07	3,7

* розраховано на основі [10].

** офіційні дані відсутні.

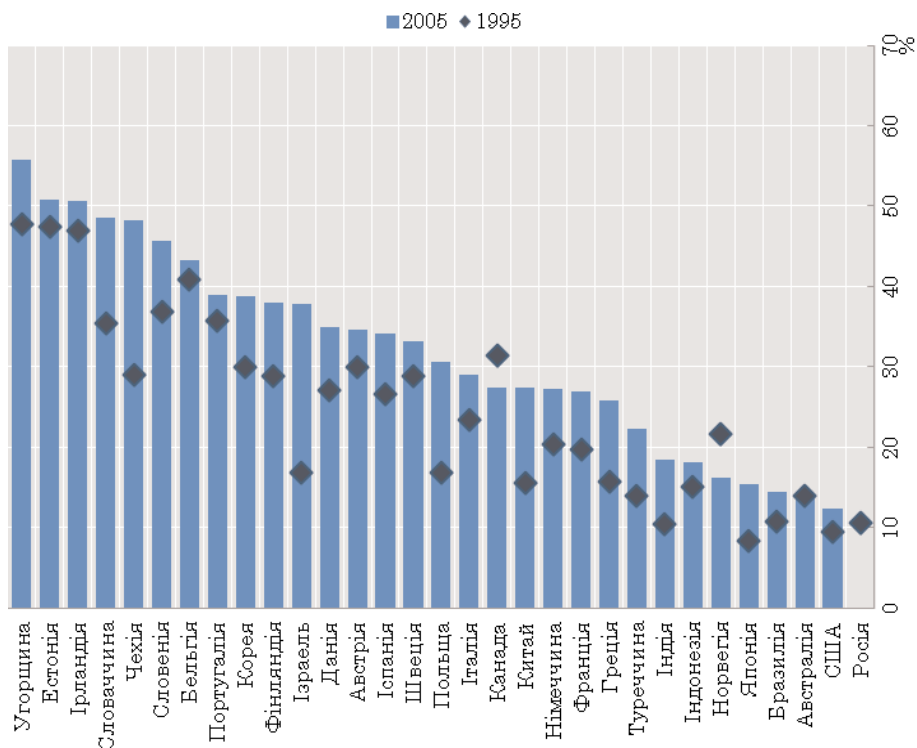

Рис. 1. Частка імпортової складової в експорті за 1995–2005 рр. для окремих країн, % до загального експорту [9]

Висновки і пропозиції. Зростання частки імпорту у проміжному споживанні вказує на підвищення залежності реального сектору економіки від імпортової сировини і комплектуючих, зокрема особливо чітко це прослідковується у хімічній і нафтохімічній галузях, металургійному виробництві та машинобудуванні. Водночас, зростання частки імпорту у торгівлі продовольчими та непродовольчими товарами вказує на неможливість промисловості забезпечити задоволення споживчого попиту, передусім за якістю та рівнем технологічності виробництва.

Ступінь негативного впливу імпорту визначається загальноекономічною ситуацією в країні. Якщо економіка ілюструє зростання високими темпами, негативний ефект від зростання імпорту не настільки значущий. У той же час, в умовах уповільнення економічного розвитку значимість заходів державної політики регулювання імпорту істотно зростає.

Для вирішення існуючих проблем доцільно впроваджувати селективне імпортозаміщення. Традиційні концепції імпортозаміщення, як правило, пов'язані із захистом ринку від іноземної конкуренції. Основним акцентом імпортозаміщення повинна стати орієнтація на несировинні, переробні і високотехнологічні галузі промисловості. При цьому інструментом його досягнення необхідно визначити скоординовані зусилля бізнесу і держави щодо підвищення конкурентоспроможності країни та покращення економіч-

ного клімату України. Дана тематика тісно пов'язана з дослідженням проблем регулювання імпорту товарів в Україні та вимагає подальших розвідок у цьому напрямі.

1. Геєць В.М. Посткризові перспективи та проблеми розвитку економік України й Росії (макроекономічний аспект) // Фінанси України.— 2011.—№3.— С. 3—18.
2. Зовнішньоекономічна діяльність // Державний комітет статистики України // www.ukr-stat.gov.ua.
3. Конкурентоспроможність економіки України: стан і перспективи підвищення / За ред. І.В. Крючкової. — К.: Основа, 2007. — 488 с.
4. Мазаракі А.А., Мельник Т.М. Імпорт та перспективи імпортозаміщення в Україні // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету.— 2012.— №6.— С. 5—16.
5. Офіційний курс гривні щодо долара // Міністерство фінансів України // minfin.com.ua.
6. Структурні зміни та економічний розвиток України / В.М. Геєць, Л.В. Шинкарук, Т.І. Артьомова та ін.; За ред Л.В. Шинкарука; НАН України, Ін-т екон. та прогноз. — К., 2011. — 696 с.
7. Якубовський М.М. Внутрішній ринок як дзеркало проблем української промисловості // Економіка України.— 2012.— №8.— С. 4—15.
8. Hummels, D., Ishii, J., Yi, K.-M. (2001). The nature and growth of vertical specialization in world trade. *Journal of International Economics*, 54: 75—96.
9. OECD Science, Technology and Industry Scoreboard 2011 // www.oecd-ilibrary.org.
10. UNCTAD Statistics // United Nations Conference on Trade and Development // unctad.org.

Стаття надійшла до редакції 15.07.2013.

КНИЖКОВИЙ СВІТ

СУЧАСНА ЕКОНОМІЧНА ТА ЮРИДИЧНА ОСВІТА ПРЕСТИЖНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД **НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ**

Україна, 01011, м. Київ, вул. Панаса Мирного, 26
E-mail: book@nam.kiev.ua
тел./факс 288-94-98, 280-80-56

Управління інноваційною діяльністю в економіці України: Колективна наукова монографія / За наук. ред. д.е.н., проф. С.А. Єрохіна. — К.: Національна академія управління, 2008. — 116 с. Ціна без доставки — 18 грн.

Монографія присвячена управлінню інноваційною діяльністю в економіці України. В основу викладу матеріалу монографії покладені багаторічні дослідження науковців в галузі економічної теорії, фінансів та банківської справи, які були апробовані на сторінках авторитетного журналу «Актуальні проблеми економіки» в 2004—2007 роках. В монографії обґрунтовано основні інноваційно-інвестиційні напрямки та проблеми розвитку економіки України та управління даними процесами.